

Vinického Pěsti ve tmě

TEXT: Petr Pánek

FOTO: archiv Emy Vinické

Měl vše, co chtěl. Stal se respektovaným boxerem, oblíbeným hercem, měl hezkou ženu i dobrou práci. Chyběla mu jen jedna věc. Aby se narodil v jiné době. Vzdělaný a talentovaný neslyšící amatérský sportovec žil ve špatné době. Podobně jako brněnskému Vaňkovi říkali hluchoněmý Plánička, Nebřenskému z Řevnic hluchoněmý Koželuh, tak i Jiří Vinický se stal pro své slyšící vrstevníky hluchoněmým Jakšem.

Jiří Vinický by se letos v únoru dožil 90 let. Protože je však už dlouho po smrti, povídali jsme si o jeho zajímavém životě s manželkou – vdovou Emou Vinickou. Ve svém příjemném dejvickém bytě se ponořila do vzpomínek a začala vyprávět...

Dítě Vinický

Jiří se narodil 20. února 1928 na pražském Pohořelci do slyšící rodiny. Jeho rodiče však

pocházeli z ukrajinského Kyjeva. Po Říjnové revoluci v roce 1917, která vynesla do čela revolucionáře Lenina a Trockého, museli z Ruska uprchnout před bolševiky. Viničtí měli totiž šlechtický původ a velký majetek. V Kyjevě vlastnili dům s 15 pokoji, který jim komunisté zabrali, a rodině hrozilo vězení. Po náročné cestě přes Polsko, kde paní Vinická potratila, se dostali do nově vzniklého Československa a usadili se v Praze na Pohořelci, kousek od Strahovského kláštera a na dohled Hradčan.

V Praze se Vinickým narodili rychle po sobě tři synové: Vladimír, Pavel a Jiří a pak ještě dcera Věra. Tu měl Jiří ze svých sourozenců nejraději. Bohužel, Věra ve čtyřech letech zemřela na zápal plic. Nejstarší Vladimír později padl v květnu 1945 během Pražského povstání. S Pavlem si Jiří moc nerozuměl, byl málomluvný, uzavřený do sebe. Jiří byl zřejmě už od narození silně nedoslýchavý. Po celý život

plynule ovládal oba jazyky – český znakový jazyk a češtinu.

Malého Jiřího rodiče zanedbávali, nevěnovali se mu. „Jiří neměl šťastné dětství," vzpomíná manželka Ema. „Jeho máma zametala park na Petříně a sotva uživila rodinu. Žili v suterénu činžovního domu, šest lidí v jedné místnosti. S manželem se často hádala a nikdy si nezvykla, že z bohatství přešla do chudoby."

Svou mámu i bratra Pavla naposledy viděl na své svatbě v roce 1959. Poté spolu přerušili kontakt.

Žák Vinický

Od roku 1935 byl Jiří žákem Pražského ústavu pro hluchoněmé na Smíchově. „Manžel na tu dobu velmi rád vzpomínal, byli skvělý kolektiv," říká Ema Vinická. Učila je řádová školská ses-

tra Konstancie. Z jeho spolužáků se později stal známým například Tomáš Šíma, otec současné tlumočnice Moniky Boháčkové a „zakladatel“ neslyšícího rodu Šímů z Liberce. Ke starším spolužákům a později celoživotním přátelům patřili ještě Vladimír Buberle a Karel T. Sever, s nímž Jirku navíc pojila záliba v boxu. V červnu 1943 Jiří absolvoval smíchovský ústav a nastoupil do učiliště v Kladně.

Čalouník Vinický

Od září 1943 byl Jiří učněm Učňovské školy pro živnosti dřevodělné. Zde se vyučil čalouníkem. „Asi byl ovlivněn svým nejlepším kamarádem Vládou Buberlem, jehož táta také pocházel z carského Ruska. Buberle se rovněž vyučil čalouníkem a později dokonce založil obor čalouník pro nevidomé na pražském Klárově ústavu,“ říká Ema Vinická. Po složení závěrečné zkoušky v červnu 1945 nastoupil jako čalouník do Tatry Smíchov. Tady dělal čalouněné sedačky do všech typů vlaků. Pracoval zde přes 30 let, až do svého předčasného invalidního důchodu.

„Musel pak odejít ze zdravotních důvodů, z boxu měl poškozené oči. Trpěl koncentrickým zúžením zorného pole, což je tzv. tunelové vidění. Nejhorší to bylo v zimě, kdy byla tma. Musela jsem manžela doprovázet ráno do práce a odpoledne jej vyzvedávat. Ve tmě téměř neviděl. Někteří kolegové z práce to špatně pochopili a posmívali se mu kvůli tomu. Jirku to hodně mrzelo,“ vzpomíná Ema Vinická.

Manžel Vinický

„Jirka byl elegant, přitom velmi charakterní, čestný člověk. V životě neřekl jediné sprosté slovo. Co slíbil, to splnil. A třeba první pusy jsme si dali až po roce. Byl veselé povahy, rád si pro sebe doma zpíval, i když špatně slyšel, hodně četl.“ Děti spolu žádné neměli. Nechtěli. Jak Ema říká, chtěli pro své

Čalounický učeň v Kladně, 1944

dítě lepší svět. Lepší než ten, ve kterém žili. Vinický už navíc jedno dítě měl, z prvního manželství. Jeho první ženou byla Hedvika Mikulášová, se kterou měl dceru Zuzanu.

Jiří Vinický se pěkně oblékal. Rád nosil oblek, který mu ušil špičkový neslyšící krejčí Karel Tomáš

Sever. Hodně se vzájemně navštěvovali.

„Karel Sever byl o 22 let starší než můj manžel, ale stejně jako s Vládou Buberlem, i s ním manžela pojilo celoživotní přátelství. Sever v mládí také závodně boxoval, ale to bylo ještě ve Vídni, kde se vyučil pánským krejčím. Hodně jsme se pak navštěvovali i s jeho ženou, slavnou neslyšící tanečnicí Mabi Urbanovou,“ dodává paní Ema.

Se svým budoucím manželem se Ema seznámila na turistice neslyšících v roce 1955. Svatbu měli 31. prosince 1959 na Staroměstském náměstí.

Sportovec Vinický

Vinický byl celý život vášnivým sportovcem.

„Už jako malý kluk uměl bruslit na kolečkových bruslích. Rád jezdil na kole, v zimě jezdil do Krkonoš lyžovat, na sjezdovky i běžky, v létě chodil pravidelně plavat, byl členem Sokola Slavie. Auto jsme neměli, zato jsme každé léto cestovali, ať už s Čedokem, nebo s neslyšícími turisty. Mnoho let jsme chodili na turistiku s Vládou Čížkem a později s Josefem Bezemkem,“ říká Ema Vinická. Cestovali nejčastěji

vlakem a autobusem, do zahraničí i letecky. Několikrát byli v Rumunsku a Bulharsku. „Procestovali jsme celé Československo, ale nejvíce se nám líbilo na slovensko-polském pomezí Oravy, Západní Tatry – Roháče. I když byl manžel veselé povahy, měl rád klid. Každé ráno jsme si udělali výšlap k některému tatranskému plesu a tam se v ledové vodě sám koupal,“ vypráví Ema Vinická.

Novomanželé Jiří a Ema Viničtí, 31. 12. 1959

Boxer Vinický

Největší sportovní vášní Jiřího Vinického byl však box. Rohování, jak sám boxu říkal, se intenzivně věnoval devět let, od roku 1944 do 1953, kdy musel kvůli úrazu skončit. S boxem začal už v 16 letech na učňovské škole v Kladně, do kladenského boxerského oddílu vstoupil v roce 1944. O dva roky později se vrátil do Prahy a přestoupil do boxerského klubu SK Slavie Praha. Ten měl pronajatý ring v pasáži Paláce U Stýblů na Václavském náměstí, hned u kina Alfa.

Dosáhl pěkných výsledků, přestože boxoval proti slyšícím – kromě Prahy i v dalších městech – Piešťany, Prostějov, Vídeň... Z neslyšících se boxu věnoval také Karel Sever, ale to ještě za první republiky. Pak už nikdo. Škoda, že box nikdy nebyl deaflympijským sportem.

Boxerský klub SK Slavie Praha zápasil v první lize. Zápasů hrál klub v Lucerně. A zápasit v pražské Lucerně znamenalo patřit k absolutní špičce. Konaly se tu nejslavnější zápasy československého boxu, na které chodily i tři tisíce diváků. Málokdo ví, že Lucerna měla být původně hokejovým stadionem. Stavitel Václav Havel st. ale projekt přepracoval na společenský sál.

K ligovým zápasům nastupoval i Vinický. Jeho největším sportovním úspěchem bylo asi vítězství nad boxerem Hellebrantem (1951), který tehdy patřil k širší čsl. špičce. Slyšící kolegové z oddílu nazývali Vinického hluchoněmým Jakšem, podle našeho slavného boxera Vildy Jakše, legendy prvorepublikového boxu. Oba byli sokolové, oba byli svou profesí vyučení čalouníci. Oba měli ve své povaze bojovat do posledního dechu, nevzdávat se. Viděli jste film *Pěsti ve tmě* (1986) s Markem Vašutem v hlavní roli? Byl natočen právě na motivy příběhu Vildy Jakše. Stejný příběh, jaký prožil i Jiří Vinický...

Ve svém posledním ligovém utkání v Prostějově roku 1953 dostal od zkušenějšího boxera nakládačku. Utrpěl úraz oční sítnice a s boxem musel ve 25 letech okamžitě skončit. Ani potom však na box nezanevřel a aktivně jej sledoval. Jeho velkým vzorem se stal americký boxer Cassius Clay, později všem lidem na světě známý jako Muhammad Ali...

Herec Vinický

Po těžkém úrazu musel Vinický z boxerského ringu odejít. Na doporučení svých dvou přátel – Buberleho a Severa – se Vinický začal věnovat ochotnickému divadlu neslyšících. Amatérským divadelním hercem byl po celá padesátá léta. Hrál s neslyšícími v několika především veselohrách, opakovaně je zvali na festival do Jiráskova Hronova. Zde sklidili největší úspěch v roce 1954, kdy získali první festivalovou cenu s veselohrou *Ženichové*. Zasluhu na tom kromě neslyšících herců měl i herec Národního divadla Bohumil Záhorský, režisér jejich vítězné hry *Ženichové*.

Zachovaly se fotografie i filmové záběry s divadelním hercem Vinickým v trojroli vojáka, klarinetisty a prince Alamira ve hře *Strakonický dudák*, v úloze Pandolfa ve hře *Stará historie*, v roli rytíře ve hře *Ženichové*, jako kapitána v dramatu *Pomník a námořníci*. Hrál spolu s dalšími neslyšícími herci té doby – Vládou Buberlem, Karlem Severem, Mibi Urbanovou, Janem Suchým, Břetislavem Veselým, Otýlí Hořejšovou, Marií Veselou, Janou Brejchovou, Olgou Masníkovou, Richardem Šebelou a dalšími. Diváci tleskali jeho výkonům především v dnes již zaniklém vyšehradském divadle Na Slupi.

Navždy si však budeme Vinického pamatovat jako charakterního člověka a našeho jediného špičkového neslyšícího boxera.

Zemřel na infarkt 14. ledna 1984 v pouhých 55 letech.

